

74
13177

Keiserliche Amalien
Rm-köge mäh. 1916

2. 157 ³/₁₈₇

Wastne UBD - Namat nint Lutteruse wäikene Katekismus.

Tarto linan, trüffitu G. Mattieseni man. 1872.

Keiserliku Awaliku
Rni-kogu kink. 1916.

ENSV TA
Kirjandusmuuseumi
Arhiivraamatukogu

36136

Von der Censur gestattet. Riga, den 20. Juli 1872.

I. Ramatu tähhe.

A. Wäikese tähhe.

1. Sälega tähhe.

1. i ü u e
u ü i e i ü e u i e ü e ü e i u ü i e u

2. o õ ö a ä
a i o e õ u i ü a e u o õ u e ö ä i õ
ü a o

3. 2. Kotte hälelise.

a u au, a i ai, e a ea, a e ae, e i ei,
õ i õi, õ u õu, i u iu, ä i äi, o e oe, o i
oi, u i ui, ä ü äü, au, ui, õi, ea, iu, õu,
äü, oi, ai, ae, äi, ei, oe.

3. Sälēta tǎhhe.

4. II.

an, en, in, un, ǎn, ün, öu, on, ön, ain, ein,
oin, aun, na, ne, ni, nu, nǎ, nü, nō, no, nō,
nai, nei, nōi, nōu, noi, an, ne, ün, öu, nō,
aun, nōu, nōi, in, nei, ni, un, en, nǎ, ain, nǎ.

5. III.

an, am, ǎn, ǎm, on, om, um, ün, em, am,
im, öm, um, öm, na, ma, ne, mi, mo, mu,
ni, mu, mō, öm, ǎn, mō, mui, ne, am, aim,
nōi, em, un, um, me.

6. I.

ir, ür, ör, or, ǎr, ar, ör, er, ri, ir, ro, or,
rō, ör, ra, ǎr, ra, ar, aur, rōi, aer, air, ir,
ni, om, ain, rau, er, ro, rō, öm, ar, en, im,
ör, roi, ru, rǎi, ur, mau, nei, eir, nui.

7. IV.

wa, wǎ, we, wo, wō, wō, wu, wǎ, wi, wau,
wōu, wei, wa, aw, wǎ, ǎw, wi, iw, wo, ro,
mo, no, wǎü, nōu, ni, un, ur, um, rōi, mei,
wai, ne, we, re, ön, ne, or, am, ni, ir, wau,
nu, we, wō.

8.

l.

il, ūl, ol, ōl, al, ōl, el, āl, le, lei, li, lōi, lu,
il, lau, al, la, lū, lo, ol, nō, āl, mō, ul, li,
or, wo, on, lāū, rō, ma, rei, ne, ōur.

9.

b.

bi, bo, bō, bau, eb, bo, āb, bi, ab, be, ob, be, ne,
bo, la, wi, ub, rō, ni, bu, mai, ne, ib, il, wi, ir,
ōm, bō, rū, bū, ōr, aib, bōi.

10.

d.

di, de, du, dū, dau, dōi, do, de, eid, aud, ōid,
aid, da, ad, la, ba, ar, na, ab, wa, mo, om, wō,
ōw; re, ir, di, dā, ōd, du, ri, id, lau, mai,
nōu, rai, lai, rō, mi.

11.

t.

da, ta, dā, tā, de, te, dō, tō, do, to, du, tu, dū,
tū, di, ti, dō, tō, dau, tau, dei, tei, it, üt, ut, et,
at, ot, āt, ōt, üt, öt, it, ta, at, da, na, an, ba,
ab, ra, wa, am, nau, ōid, bōu, ad, lāū, ri, wū,
ti, lū, nū, bū, rū, um, tu, it, ti, di, ri.

12.

f.

a, af, fa, o, of, fo, u, uf, fu, i, if, fi, fau, fōi,
ōf, fo, of, ūf, fu, fa, ba, la, do, to, fo, uf, ut,
ul, il, ir, if, of, ob, ub, lu, il, wi, fōe.

13.

j.

ja, ji, jō, jau, kei, jōu, kōu, jāi, kiū, jōi, liu, jo, jā, jū.

g.

ja, ga, jō, gi, ju, gu, ji, gi, jau, aug, jō, ōg, ōig, kai, ga, ja, āk, og, uk, ug, gi, ki, je, ge, ke, ju, gu, ku, ek, ga, ag, ak.

14.

p.

ap, pa, āp, pā, ip, pi, bi, op, po, bo, up, pu, bu, bū, ip, pū, pau, bau, pai, ba, aip, pi, gi, ki, ni, in, ro, ur, jau, pōi, jā, ik, ul, mi, ün, di, ud, wu.

z.

iz, zi, ūz, zū, uz, zu, ez, ze, zau, zo, ez, zō, oz, zā, ziu, zo, za, nu, um, nō, zō, om, lai, ta, ad, air, pae, kea, it, ul, oid, ja, gi, bu, pu, ap, pa.

15.

f, s.

fa, fā, fi, as, if, us, ūf, aus, fōi, ais, za, ōs, fō, zo, fai, zō, fōi, es, fi, fo, us, is, af, ib, ir, fa, wae, gi, of, li, gi, fu, na, us, fu, pō, zu, wa, fu, ga, no, be, da, mia.

h.

hi, ih, he, ha, eh, ah, hū, hō, hai, hōu, ho, jo, go, he, ge, je, su, ru, hu, hāū, kui, mui, aip, hū, hoi, zō, oh, hōi, ga, ta, za.

16. en=men, an=man, on=mon, mu=
mun, mi=min, män, mann, möin, in=
rin, ra=ran, on, ron, rön, rein, run.
ur=dur, or=dor, er=der, dir, mir, hir,
wir, for, möir, zör.

el=fel, ul=mul, eil=teil, al=wal, ol=fol, öl, pöl,
kül, rul, pil, pael, uig=luig, pei=peig, aig=raig,
iug=liug, öig=löig.

am=fam, um=fum, im=pim, äm=läm, äim=räim, öim=
pöim, uim=tuim, öif=pöif, uif=suif, oit=koit.

kos om mo kep, ta om tuim, tam om pik,
ma sai wet, kas om hal, ta sei wöid, raud
om lai, kiud om hä, mul om liud, kot om
täüs, neid om kül, mo köt om täüs, sa said
jo kül, kui pik om aid, ni lai om ait.

17. ka-la, sa-pa, ka-ra, na-ra, ke-la, ne-la, wä-ra,
kä-na, sai-na, hai-na, si-wu, kai-wu, tai-wa, löi-ge,
sa-me, wi-me, sai-ba, ta-ri, ko-ba, rō-mo, wai-ne,
liu-go, sa-gi, sa-ja, lo-ja, zō-ri, pi-bo, rai-gi,
zo-ge, ka-li, sa-li.

sa=bas, ko=lin, tai=wan, kai=wun, la=dan, lau=dan, sa=jal,
ai=dan, ra=mat, röi=gas, sai=sat, to=res, sai=was, jä=daw,
lau=lun, sa=gis, ka=lan, wō=rid, lei=was, ja=ma, jä=ma,
jo=sep, pe=gel, ra=mat, sa=ren, sa=gis.

för-mus, ol-gem, lat-sil, wil-jal, hoit-man, kut-sup,
wal-wap, rah-was, kab-lan, söp-rus, pel-jun, fais-ten,
waif-lif, päiw-lif, möt-lep, wal-mis, kas-tin. ku-le,
mes ma üt-le mo ar-mas. fur-ja lat-se sa-wa
wit-so. ol-ge wir-ga ko-lin op-ma. lai-sa lat-se
sa-wa laita. wir-ga sa-wa tö-ga wal-mis. mes sa
kos-tat. mes sa rö-git.

18. al, ol, olp, elp, ulp, ülp, älp, ilp, alp, ölp.
la, pa, la, pla, plä, plau, plö, plei, plu, plü.
pla, alp, pli, ilp, plo, olp, plü, ülp, pli, plau,
elp, alp, ulp=fulp. alp, alb, elp, elb, pla=plaf,
plo=plon, plu=plut, ple=plef, pla, plan=gi,
plo, plot=nif.

alk, ilk, ulk, ülk, elk, olk, flo, ilk, flu, flü,
flel, alk, alg, ülk, ülg, flü, alk-palk, ulk-
mulk, elk=felk, elg-pelg, ülg-nülg, fla-flap,
ülg-fülg, flei-fleit, älg-sälg, fli-ip-flip,
ko-olk-kolk, fla-sin.

19. als, els, ils, üls, olt, ult, elt, ild,
uld, alm, ilm, elb, ulm, ols, alt, fülml,
fuld, polt, fult, malk, felml, fels,
falm, wald.

arp, orp, pro, pra, urp, pru, erb, irb, orb, pra,
tra, fra, frä, trä, prä, flo, flo, plo, alb, alk, alt,
alm, als, irb, irp, irt, ird, irk, irg, irs, irm, irn,

irw, orw, orb, urp, pru, plu, ulp, ort, tro, ord,
erf, örn, fre, fle, elf, ern, orn, ürg, ülg, üls, ürm,
ilm, irm, arn, arw.

forw, pril, plak, tarf, fru=fi, klof=sup, härg, furg, kurf,
förd, kirp, zirk, kirn, sarw, karp, kulp, kårn, jalg, fört,
trot=fi, trei=al, hirm=sa, kilm, kra=wi, pru=li.

20. enf, ant, omp, ont, ans, öng, fna, amp, imp,
ins, int, ang, ond, irs, unt, ump, ind, ent, unf,
und, urf, ils, arp, and, eng, ong, fna, pang, fant,
lomp, tont, tänk=le, hang, kimp, kins, lint, lang,
pind, rind, rent, mäng, rong, hand, wars, knap,
kenf, fant=nif, fant=man.

if, ift, aif, est, ofst, öft, öft, aift, nift, aöw,
adw, arw, idw, esw, efs, afs, ifs.

its, ops, ots, aps, ats, its, ift, ips, usf, afs, äft.

ahn, ähn, ahf, ahm, iht, oht, ahr, ahw, ehw, ohl,
ihl, ihw, öhw. obr, edr, els, öbr, ödr, ogr, ögl,
ögw. wihf, hähn, söbr, rihm, tahf, piht, soht, mügr,
tahm, tahr, tra=trafs, tra=trahtw, tafk, tedr, kihw,
tiks=ma, tohl, pihl, fehv, lödw, lofs, lips, lops,
fand, fels, föbr, födr, fogr, fra=frans.

21. trahw om ränk, wits om tats=li, lops=na,
nahf=ne, soll=me, nuht=lus, lits=ma, rent=nif,
pift=ma, plaks=ma, prans=palk, prits=ma, pris=
fus, pul=bri, trah=ter, russ=me, rühf=ma, timp=
sai, säits=mes, rist=ma, täht=jas, seId=sin, send=
se, täht=samb, arm=samb.

lö=flö=flön, flön=flönf=flönfs, ka=kat=kats=katsf,
ra=ra=am=amp=amps=framps, fra=ant=ants=
frants, pla=ant=ants=plants, plo=ort=orts=plorts,
plum=ump=umps=plumps, pran=ant=ants=prants,
prik=ikf=ikst=prikst, pul=ul=ulst=pulst, pun=unk=
unkt=punkt, ränt=ränts, samp=amps=samps, felt=
elts=felts, tirt=irts=tirts, tal=alt=alts=talts,
tant = ants = tants.

B. Sure tähhe.

1. Häleta tähhe.

22.

S—s.

San-di särk kats-fi. Sul om su. Sild om sant.
Sült om wal-mis. Silm om täüs wet. Siug sal-
wap. Sok as-tup. San suit-sup.

N—n.

Nai-ne läts Nar-wa. Ni kui üt-lit. Nög-la film
kats-fi. Sem om No-a poig. Näü-da för-me. Ni-da
sai Sim-son wan-gi. Nink Sa-ra ko-li. No-re nai-se tö.

M—m.

Märt män-gip. Mes sa kääit? Mihk-li päiw.
Mar-ta kur-bus. Ma üt-le. Nink Mi-na läts Sa-re
ma-le. Se om Mi-ka ra-mat. Sar-we kand-ja sok.
Ni-da üt-lep No-ra. Mad-li sal-gap. Mes üt-lep
Si-mon?

23.

R—r.

Ra-mat om hä. Ruh-no tüt-rif. Rot jo-sep.
Rihm kats-ki. Ra-mat läts Ri-ga. Rok wal-mis.
Ma-ja om mul Ri-an. Ruh-jast läts Märt Mar-wa.

W—w.

Wal-ge lehm. Wast-ne laiw. Si-mon nink
Wi-lip. War-gal om pelg. Wir-gu jo! Raud
to-di Wal-gast. Wi-o läts Wön-do.

Z—t.

Zar-to kreis. Zoh-wer läts Wi-ot ots-ma. Ze
mes ar-wat. Mes Zi-na rö-gip? Raud-te lät Mar-wa.
Zahr om hä. Zai-was om sel-ge. Zah-wa würst
Za-wit. Za wa-jup.

24.

S—j.

Salg jäi hai-ges. Sái ja-ma. So wet. Sul-ge
pois. Mar-ta nink Je-sus. Sa-nus lei Zoh-wri.

P—p.

Pe-bo nai-ne om Su-la. Parts o-jup. Pe-ter
sei, Wi-o jöi. Pu häit-seb. Sau-lus läts li-na.
Pau-lus om Pa-wun. Nät-se Per-no rand. Pe-do
wes-ki.

S—z.

Ze-a fulg. Zö-ri söit-ma. Zo-ge zurf-ma.
Zöd-se poig. Zi-ri zä-ri. Zirk lau-lap pu ot-san.

25.

G—g.

Georg, Gus-taw, Gus-ti, Ger-da, Gdow.

D—d.

Dor-pat, Dag-mar, Do-ra, Dub-lin.

B—b.

Bern-hard, Bru-no, Ba-bel, Bel-mont.

26.

L—l.

Li-so läts La-tre. Lam-ba nahk. La-da-aig.
Lõh-mus kas-wap. Lip om wal-ge. Lamp to-di
Wal-gast. Lint to-di Tar-tust.

K—k.

Kam-son om wal-mis. Kel om kats-ki. Ke-le
ot-san om wil. Kuld sõr-mus. Kof läts Kai-de.
Kat-ri läts Kih-no. Li-so nink No-ra sõit-wa, Kai nink
Ko-sa kää-wa jalg-si, Märt nink Sa-ra jäi-wa Tar-to.

H—h.

Har-jo ma. Härm om tul-nu. Hai-na ma. Her-ne
nurm. Hind om te-da. Hen-drik kääp. Har-ja pu.
Ham-ba hain.

2. Hälega tähhe.

27.

O—o.

Oh ar-mas. Org om wet täüs.

Õ—õ.

Õ ot-sa. Ol-go pä-le. Õ-se kää-wa war-ga.

Ö—ö.

Öi-ge hä et Öt läts. Öl-gi kül. Öt-se ni-da.

A—a.

Ar-mas An. An-dres sei. Ar-two and-ma.

Ä—ä.

Äi om ko-lu. Är-ge min-ge. An-did om wei-di.
Äm wir-gup. Äs-ta är-ra. Äs-tu pä-le. Äl-ge
ter-we. Äk-twa pä-le. Än om Toh-wri äm.

28.

U—u. Ü—ü.

Üts usk. Ur-be päiw. Un-da pä-le. Ü-ri ai-ga.
Üt-le, U-do, mes sul om? U-da wei-di. Us om
kor-ge. Ul-go An-dres wal-mis.

E—e.

El ar-wap. Els lo-dap. E-wa kääp. Üts El,
töi-ne Els. A-dam nink E-wa. Ui, mes Ep üt-lep.
E-a po-lest. Ehf sa ti-at.

I—i.

Il-wes om möt-san. Iln om hä. Is-tu pä-le,
I-bel. Is-sand and-ko. I-sak ko-li. E-sau ik. Kas
An-dres om tul-nu. I-l-gi om wa-ja. I-salg om
hai-ge. Ust om kind-ma. I-ro-wi wit-sa. I om
pik. Sa-pa tal om kats-ki. Halw te. Iap-jo om
Han-so man. Pil jäi A-do kas-ti. Ial om wast-ne.

3. Wõra tähhe.

29. F—f, loetas ni kui wäga kõwwa w:

Flo-renz, Frank-surt, Bel-fast, Jes-tus, Flan-bern,
Delft, Fran-ke, Al-fred.

C—c, loetas ä, e, i, ö, ü een ni kui z, muido kui f:

Ni kui z: Cä=sar, Ce=der, Cir=kel, Cis, Pro=cent.

Ni kui f: Co=mo, Cle=ve, Carl, Fran=co, Franc.

Ch—ch, loetas ni kui wäga fõwwa h; ent a, o, u ninf
häleta tähti een kui f:

Ni kui h: Me=cheln, Chi=na, Che=rub.

Ni kui f: Chris=tus, Chur, Sach=sen.

Sch—sch, loetas ni kui mudetu f:

Schel=de, Schwa=ben, Etsch.

B—v, loetas Saksa keele sõnnun ni kui f:

Bogt=land. Muido ni kui w: Bi=ctor, Ba=lens,
Bera.

Qu—qu, loetas ni kui fw:

Quar=ta, Quin=ta.

K—g, loetas ni kui fß:

Ker=ges, Ka=ver, Fe=lix.

Y—y, loetas ni kui i:

Cy=rus, Cy=prus, York.

Ph—ph, loetas ni kui f:

Ph=seph, Pha=lang, Phö=nix, Phi=lo.

30. Peet, laat, taat, hääl, mees, nääk. Müür,
raam, fuur, fook, moor. Haaw, kraaw, toop, fuul,
roop. Nool, hääl, kuum, küüt, naar. Kaas, löör,
meer, kääp, kaar. Süüt, look, weel, Krööt, wiil.
Ruum, pool, tuum, loom, fook.

Ham, kriips, kraam, waat. Gen, aas, hiir, jääp, kuub.
Luud, liiw, küür, hõör, paast. Fook, Paap, rüüs, fiin,
zöör. Dos, nüüd, roos, piip, söök. Laat, nõör, soon,
piim, loop.

Lat, laat. Tat, taat. Nar, naar. Häl, hääl.
Käp, kääp. Nääk, näk. Kel, keel. Piik, pik.
Kuum, kum, rum, ruum. Mes, mees. Küüt, küt.
Ket, reet, wiil, wil, kas, kaas, tam. Tuum, mül,
müül, kok, kook. Lot, loot, rok. Kook, süt, süüt.

31. Saat=ma, kat=ma, wiit=ma, küt=ma, loot=ma,
ots=ma, rook=ma, zok=ma, peet=ma, niit=ma,
kool=ja, öl=gi, keet=ma, pet=ma, naar=ma,
ar=mas, loot=man, püüd=man, küt=man, keel=ma,
seed=ma, nõid=ma, need=ma, suur=ma, sur=ma,
kol=mas, kool=ma, rööf=ma, süüt=ma, waal=ma,
wal=mi.

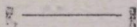
Tal, tal-le. Wil, wil-li. Rul, rul-li. Kul, kul-li.
Mul, mul-le. Tat, tat-ti. Kot, kot-ti. Kat-ti, mat-ti,
wal-li, tal-li, küt-ti, fik=ka, kok=ka, wak=ka. Mai=ja,
ai=ja, kai=ja, kam-mi. Lot-ti, pap-pi, kap-pi. Sas-si.
Ran-na. Ot-ti. Sai=ja, sul-le, rat-ta.

32. Reb=bu, káb=bi, háb=bi. Nah=ha, tah=ha, fil-le,
kül=la, nal-li, wel-li, öl=lut, sab=ba. Lab=ba, ül-le,
kol-le, rab=ba, toh=he, kág=go, tag=ga. Pah=ha, ruh=he,
rög=ga, lag=gi, teg=gi, töb=bi. Munna, sön=na,
rab=be. War=ra, wil=lu, kal=la, süd=da, mäg=gi, Wenne,
kur=ri.

Ris=su, pad=da, sus=si, kar=re, pes=sa, lag=gi, kág=gu,
red=del. Ar=ra, süd=da, kab=bel. Nag=gel, sad=das, rag=gi,
sad=dul, mön=ni, per=ran, prag=gin, kröb=be. Dr=ras,
prüg=gi, pur=ru, sad=du, puh=hu, káb=bi, kan=na, rad=da.
Ed=do, kar=ri, löd=du. Hal=le, zig=ga. Bag=ga, sul=la.

Jag=ga, wag=ga. Un=ni, söd=da, pad=di. Sar=ri, mäd=da. Mär=ra, juw=wi. Kaw=wal, rag=gi, wal=li, kuh=ht. Hal=le, kol=le, mör=ru, Wör=ro. Em=mis, kas=su, tüm=ma, köw=wa.

33. Mi-na, min-na tah-ha li-na min-na. An-dres, kan-na se kan-na siist är-ra. Wal-la wan-nemb; wal-la wet. Pan-ne pan-ni ah-jo sis-se. Mit-to nak-la ka-lup kal-la? Kas om kol-le ko-li tar-ren? Tem-ma tul-lep si-a po-le, sin-na min-ne sin-na po-le. Sin-na ol-let sas-si-pä! Lang läts sas-si. Üt-le kas-si-le: kas-si! Sääl om tar-re; min-ne tar-re. Wan-na mees tul-li Wör-volt, min-na läh-hä Wör-ro.

34. Är-ra põl-le il-lu-sa põl-le. Üts nag-gel wil-lo; tuul om wil-lu. Tul-le, wis-ka weel paar hal-go tul-le. Tem-ma al-lust jäl-le om-ma jut-tu; se ol-li jäl-le kuul-da. Wi lin-na li-na. Vin-nu pes-sa; üts nag-gel lin-nu. Tal-la-pall pan-ti jo; är-ra tal-la or-rast är-ra. Ku-le, kul-la mees, kul-lu om suur. Kas neid pal-ju kül-last tul-li? kül-last! Mul om mur-re; se om töi-ne ke-le mur-re. Min-na pal-le; sin-no pal-le tah-hap mös-le. War-ras war-rast kats war-rast. Wiil om sep-pa kä-en, wil tem-ma kä-e pääl. Kats wil-li sin-no kä-e pääl; wil-li nur-me pääl.

35. Ka-lu-ma, sa-gi-da, lo-de-ne, ko-li-ta, o-ju-ta, fo-li-ka, ko-ri-ko, sa-di-ko, ma-si-ka, wo-ri-mees, lo-ja-le, sa-re-ke Mo-se-se, Ta-wi-da, Sau-lu-se, Mar-ku-se, Sa-ni-le, Pau-lu-se, So-me-ma, Tal-li-na, Saap-sa-lo, Kaf-we-re, Au-do-wa, Koot-si-ma, hõ-ru-ma, hõi-ga-ta, kool-ja-le. Sa-re-ma, ta-di-ke, Mi-na-ke, ra-ma-tu, kai-ba-ma, se-bi-ne, ta-ri-ga, ko-le-ra, ko-gi-le, to-bi-le, la-di-ma, li-mi-ga, li-ku-ma, lau-la-ta, ka-la-ga, li-wa-ko, ka-ra-ga, we-re-ta, mä-ri-ga, no-da-le, no-ru-se.

36. Pil-we-kest, ter-wi-tap, fir-ju-ta, a-post-li, La-mas-kus, kõr-wa-le, kas-wa-ta, pelg-li-ko, pal-wu-se, rõ-mus-ta, was-ta-ne,

wit-su-ga, hoit-ja-le, kut-su-tu, ar-wa-nu, Par-na-bas, tar-wi-lif, Kris-tu-se, nur-me-ga, usk-li-ko, pal-wu-se, kat-si-te, möt-le-ma, möt-sa-le, pal-si-wa, jul-gu-se, Tar-se-ni, pes-ja-le, as-te-wa, ris-ti-ti, jur-ma-ni, ar-wa-ti.

Saat-mi-ne, Peet-ru-se, riid-li-wa, fool-ja-le, kuul-mi-se, keel-ma-ta, seem-ne-le, sääd-mi-se, rööw-li-le,

joot-ma-ta, kaal-ma-ta, sööt-mi-sest, paast-mi-sest, saar-nat-sest, preest-re-us, tääm-bat-se, mödt-ma-ta, käänd-mis-te, ees-mät-se, riis-mi-ne, keerd-le-wa, keet-ja-le, kiid-su-ta, laas-ket-se, leen-du-ma, liik-me-ga, Liw-lan-di, maad-le-ma, Maar-ja-päiw, Roots-la-ne.

37. Kal-la-mees, lug-ge-ma, zag-ga-ma, sad-du-la, im-me-lif, sal-la-lif, Tõn-ni-se, tul-lu-lif, kaw-wa-la, sõg-ge-dat, mag-ge-dat, kah-hi-sep, Iad-du-ma, pödd-de-ma, pal-la-kest, kih-hu-last, Lih-hu-la, lin-na-ne, küb-ba-ra, lag-ge-da, lum-mas-tap, lun-nas-tap, kor-ris-tap, pen-ni-kest, kar-ri-kas, kad-de-us, hab-be-ne, Sür-ri-le, kad-da-jas, jal-la-ga, kõl-la-ma.

Sam-mas-te, äm-ma-kest, mem-me-ke, hin-na-ga, jak-ta-ma, fak-ke-ma, kal-la-lif, kam-mit-se, kel-la-kest, nüü-s-si-ko, Mat-te-us, pal-le-ma, päk-ta-ma, pik-kut-se, pil-la-

ma, ram=mu=ne, ran=na=ist, roy=pu=ma, rat=ta=ga, fal=li=ma, fel=le=ga, sum=ma=dan, fül=le=pu, Tal=li=na, tal=li=tus, sap=pi=ga, ful=la=kest, fik=ka=ga, lep=pa=pu, kel=la=mees, pak=ki=ist.

Kal=la=mees, kal=la=lit, ful=la=kest, kül=la=kest, kul=li=ga, ku=li=ga, käl=li=mees, tu=le=ke, tul=lu=ke, kal=li=ke. Bag=ga=ma, kep=pi=ga, Sum=ma=la, mem=me=ke, jan=nu=ne, jon=ni=ma, ked=da=gi, Lät=ti=ma, här=ra=ke, er=ran=da, sar=ra=pu, kõr=ra=tu, aw=wa=lit, aw=wu=lit, ha=wa=tu, kam=ma=rif, üm=ma=rif, ra=ma=tu, ram=mu=tu, kan=na=ta, kan=na=ke, war=re=se, war=re=ga, pal=le=ma, pal=la=kest, sõn=na=ga, sõn=ni=kut, sin=nu=le, san=na=ke.

38. Kaw=wa=las=te, wir=ma=li=se, sar=wi=li=ne. Päält ful=la kar=wa=li=ne, sis=sest si=ru wi=ru=li=ne, Roh=hi=li=ne som=ber=la=ne, Wen=ne=la=ne, nur=me=ke=ne, war=ran=du=se, per=ra=li=ne, na=ra=ta=ma, har=jo=ke=ne, as=se=me=ga, äh=war=da=ma, hin=na=li=ne, kal=mu=line, kim=bu=tama, kim=ma=la=ne, lõh=na=ke=ne, lun=na=sta=ja, ka=õ=ta=ja, sul=las=te=ga, wan=na=ke=ne, hal=lo=saste, kal=li=ke=ne.

Im=me=te=le=ma, mad=da=la=ke=ne, kim=bu=te=le=ma, ho=le=tu=mi=de, ed=de=wu=se=ga. Es=sa ko=li pal=lo=tus tõp=pe; meid a=e=ti sü=re äh=war=da=mi=se=ga san=nast wäl=ja. Min=na lät=si per=ra=tu=mi=de=ga li=na; ka=e=ge kui su=re=ke=se na om=ma; su=re mur=re=ta=mi=se=ga sa=me wai=walt ül=le=pid=da=mist.

Suurte nink väikeste ramatu tähti järg.

A	B	(C)	D	E	(F)	G	H	I	J	K	L	M
a	b	(c)	d	e	(f)	g	h	i	j	k	l	m
N	O	P	(Q)	R	S	T	U	(V)	W	(X	Y	Z)
n	o	p	(q)	r	s	t	u	(v)	w	(x	y	z)

Ungemise wahhe-märgi.

, komma, lühhifese saiatamise märk.

; semikolon, pikkemba saiatamise märk.

. punkt, pandas kõnne jalku otsa.

: kolon, näütuse märk.

! õhkamise märk.

? küsimise märk.

„—“ juttu märgitse.

(—) ehk [—] logatse, kelle wahhele säetas, mes kõnnele selletuses wõip tulla.

- ehk = ühhendamise nink pole sõnna märk.

— ' kistutaja.

— mõtlemise joon.

* ehk + tähhendap: kae selletust alt poolt lehhe külge.

§ paragrahw, näüdap wastse pätükki allustamist.

II. Nrwo tähhe ehk numre.

.1 ütš, : 2 kats, : 3 kolm, :: 4 nelli, ::. 5 wies, ::: 6 kuus, ::: 7 säitse, :::: 8 kattesja, :::: 9 üttesja, 0 nol, tähhendap, et mitte üttegi ei olle.

Neid nimitedas ütši-tähhis ehk ütši-numbris. Kirjuta ütte neide seast tahwli päle, olgo 6, sis ta ei olle ennamb kui liht 6. Ent kui sa tõist temma taade kirjutat, ni kui 65, sis tõstetas 6 kümme kõrd ausambas ehk surembas, nink ei loeta mitte kuwies, enge kuwewümnes, ent temma affemel om 5 liht wiis: 65 loetas kuus kummend wiis. Panna weel nummer taade, olgo 0, ni, kui 650, siis saap 6 jälle kümme kõrd surembas nink loetas kuus sadda; wiis nisammuti, nink loetas wiis kummend; ent liht numbride affemel saiap 0 se om: ei üttegi; sis loetas 650 kuus sadda wiis kummend. Panna nüüd weel 9 taade: 6509, tõsta 6, 5 nink 0 kümme kõrd surembas nink loe: kuus tuhhat wiis sadda üttesja. Mida wõit sinna weel numbrid taade panna, ni kui tõine lehhe külge näüdap.

Millioni wäärt.	Saa tuhhandide wäärt.	Kümne tuhhandide w.	Tuhhandide wäärt.	Saa wäärt.	Kümne wäärt.	Ütsi nummer.	
						6	Kuus.
				6	5	0	Kuus kummend wiis.
			6	5	0	9	Kuus sadda wiis kummend.
	6	5	0	9	1	4	Kuus tuhhat wiis sadda üttesfa.
							Kuus kummend wiis tuhhat üttesfa kummend üts.
							Kuus sadda wiis kummend tuhhat üttesfa sadda nellis töistkummend.
6	5	0	9	1	4	8	Kuus millionit wiis sadda üttesfa tuhhat, üts sadda nellis kummend kattesfa.
1	0	0	2	0	3	0	Üts million kats tuhhat ja kolm kummend.
	5	7	9	0	0	0	Wiis sadda säitse kummend üttesfa tuhhat.
5	0	6	0	1	0	7	Wiis millionit kuus kummend tuhhat üts sadda säitse.
		3	3	4	4	4	Kolm tuhhat kolm sadda nellis kummend nellis.

E o e :

Arwamise märgi.

- + (Plus) manuarwamise märk; $7 + 2$ tähhendap: säitsmele arwa mannu kats.
- (Minus) mahhaarwamise ehk ärrawõtmise märk; $7 - 2$ tähhendap: säitsmest wõtta ärra kats.
- × (Kõrvaldamise) märk; 7×2 tähhendap: säitse kõrd kats.
- : (Jagamise) märk; $7 : 2$ tähhendap: säitse jaetago kätte jalko.
- = (Üttemise) märk; $7 + 2 = 9$ tähhendap: 7 ning 2 om 9.

Üts förd üts.

1 × 1 = 1	5 × 1 = 5	8 × 1 = 8
2 × 1 = 2	5 × 2 = 10	8 × 2 = 16
2 × 2 = 4	5 × 3 = 15	8 × 3 = 24
2 × 3 = 6	5 × 4 = 20	8 × 4 = 32
2 × 4 = 8	5 × 5 = 25	8 × 5 = 40
2 × 5 = 10	5 × 6 = 30	8 × 6 = 48
2 × 6 = 12	5 × 7 = 35	8 × 7 = 56
2 × 7 = 14	5 × 8 = 40	8 × 8 = 64
2 × 8 = 16	5 × 9 = 45	8 × 9 = 72
2 × 9 = 18	5 × 10 = 50	8 × 10 = 80
2 × 10 = 20		
3 × 1 = 3	6 × 1 = 6	9 × 1 = 9
3 × 2 = 6	6 × 2 = 12	9 × 2 = 18
3 × 3 = 9	6 × 3 = 18	9 × 3 = 27
3 × 4 = 12	6 × 4 = 24	9 × 4 = 36
3 × 5 = 15	6 × 5 = 30	9 × 5 = 45
3 × 6 = 18	6 × 6 = 36	9 × 6 = 54
3 × 7 = 21	6 × 7 = 42	9 × 7 = 63
3 × 8 = 24	6 × 8 = 48	9 × 8 = 72
3 × 9 = 27	6 × 9 = 54	9 × 9 = 81
3 × 10 = 30	6 × 10 = 60	9 × 10 = 90
4 × 1 = 4	7 × 1 = 7	10 × 1 = 10
4 × 2 = 8	7 × 2 = 14	10 × 2 = 20
4 × 3 = 12	7 × 3 = 21	10 × 3 = 30
4 × 4 = 16	7 × 4 = 28	10 × 4 = 40
4 × 5 = 20	7 × 5 = 35	10 × 5 = 50
4 × 6 = 24	7 × 6 = 42	10 × 6 = 60
4 × 7 = 28	7 × 7 = 49	10 × 7 = 70
4 × 8 = 32	7 × 8 = 56	10 × 8 = 80
4 × 9 = 36	7 × 9 = 63	10 × 9 = 90
4 × 10 = 40	7 × 10 = 70	10 × 10 = 100

10 × 100 = 1,000.

10 × 1,000 = 10,000.

100 × 100 = 10,000.

1,000 × 1,000 = 1,000,000 = Million.

1'000,000 × 1'000,000 = 1''000,000'000,000 = Billion.

Lutteruse wäikene Katekismus

ehk

Kristliko oppuse wiis pätükki.

Eddimäne pätük.

Jummala kümme käsku.

Edimäne käst.

Minna olle Issand sinno Jummal; siinul ei pea mitte muid jummalid ollema Minno een.

Mes se om?

Meie peame Jummalat ülle kõige asja pelgama, armastama nink uskma (ehk Temma päle lootma).

Edine käst.

Sinna ei pea mitte Issanda omma Jummalala nimme kurjaste pruufma; sest Jummal ei tahha sedda mitte nuhtlemata jätta, kes Temma nimme kurjaste prugip.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama nink armastama, et meie Temma nimme man ei wannu, ei nea, ei nõia, ei wõlfi, ei ka petta, enge peame Tedda kõigen häddan appi hõitama, pallema, kitma nink tennama.

Kolmas käst.

Sinna peat pühapäiwa pühendama.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama ning armastama, et meie juttust ning Jummalat sõnna ärra ei põlle, enge peame sedda pühhas piddama, hääle meele kuulma ning opma.

Neljas käst.

Sinna peat omma esja ning omma euma awwustama, et sinno kässi häste kääs ning sinna kawwa ellas ma pääl.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama ning armastama, et meie ommit wannembid ning essandid ärra ei põlle ei ka wihhasta, enge peame neid awwustama, neid orjama, neide sõnna wõtma ja neid armsas ning ausas piddama.

Wies käst.

Sinna ei pea mitte ärratapma.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama ning armastama, et meie omma lähhembra ihhule üttegi kahju ei ka wilka ei te, enge peame tedda awwitama ning eddest saatma kõigen ihhulikun häddan.

Kuwwes käst.

Sinna ei pea mitte abbiello rikma.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama ning armastama, et meie puhtaste ning ausaste ellame sõnnan ning töön, ja et eggalits omma abbitasa peap armastama ning awwustama.

Säitsmes käst.

Sinna ei pea mitte warrastama.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama ning armastama, et meie omma lähhembra rahha wai hääle ei wõtta, ei ka

kawwala kauba wai ostmisega henda kätte ei sada, enge peame tedda arwitama temma hääd nink pätoidust kaswatada nink hoita.

Kattessas käst.

Sinna ei pea mitte kawwalat tunnistust andma omma lähhemba wasta.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama nink armastama, et meie omma lähhemba päle kawwalal kombel ei wõlfi, tedda ei petta, keelt temma päle ei pessa, ei ka kurja kõnnet ei tõsta; enge meie peame tedda wabbandama, hääd temmast kõnnelema nink kõik asju hä pole käändma.

Üttesjas käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma lähhemba maija.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama nink armastama, et meie kawwalusega omma lähhemba perrandust wai maija hendale ei püüwa, ei ka üttegi õiguse tähhe al henda kätte ei sada, enge peame tedda arwitama, et temma sedda wõis pitta nink se mannu jada.

Kümnes käst.

Sinna ei pea mitte himmustama omma lähhemba naist, sullast, näüdsikut, tõbrast, ehk kõik, mes temma perralt om.

Mes se om?

Meie peame Jummalat pelgama nink armastama, et meie omma lähhemba naist, perret nink tõbrast henda pole ei kissu, ei ka temmast ärra ei sada; enge peame neid mannitsema, et nemma jäwa nink teggewa, mes neil sünnis.

Mes ütley nüüd Summal kõigist neist sinnatfist kassast?
Temma ütley nida:

Minna, se Issand sinno Summal, olle wäkkew, wihhane Summal, kes neide päle, lea Minno wihkawa, wannembide pattu koddu otsip laste päle kolmanda nink neljanda põlweni; ent neile, lea Minno armastawa nink Minno käska piddawa, te Minna hääd tuhhanda põlweni.

Mes se om?

Summal ähwardap nuhhelda kõit, lea neistfinnatfist kassast ülleastwa; seperrast peame Temma wihha pelgama nink ei pea mitte nisugguste käska wasta teggema. Ent Temma towotap armo nink kõit hääd kõigile, lea Temma käska piddawa; seperrast peame Tedda ka armastama, temma päle lootma nink hääl mehel Temma käska perra teggema.

Tõine pätük.

Pühha risti usk.

Eddimäne tüt. Lomifest.

Minna ussu Jummal, se Gsja, kõigewäg-gewa taiwa- nink ma-Loja sisse.

Mes se om?

Minna ussu, et Summal minno kõiki loodasjuga om Ionu, mulle andnu ihho nink henge, filmi, kõrwu nink kõit lullikmid, meelt nink mõistust, ja weel üllespeap; päle se rõiwid nink kängi, söti nink joti, maija nink kotta, naist nink last, põldu, tõprid nink kõit hääd, kõige ihho- nink ello-tarwiduse nink pätoidusega rikkalikult nink egga-päiw õnnistap, kõige hädda eest laidsap ja kõige kurja eest hoiap nink paimendap. Nink sedda kõit teep Temma selgest effalikust nink jummalikust armust nink heldusest, eht ma kül sedda ärra ei olle teninu ei ka se wäärt ei olle. Se kõige eest olle minna jälle wõlgo, Tedda ten-

nada nink fitta, orjada nink kuulda. Se om tõttelikult tõisi.

Tõine tük. Ärralunnastamisest.

Nink minna ussu Jesuse Kristuse Summala ainosündinu Poja, meie Issanda sisse, kes om sadu Pühhast Wainust, sündinu neitsist Mariast, kannatanu Pontsiuse Pilatuse al, risti päle podu, ärrakoolnu, mahamattetu, allalännu pörgohanda, kolmandal päiwal üllestõsnu koolnuist, ülleslännu taiwate, istup Summala, se kõigewäggewa Gõsa, hääk kael, säält saap Temma tullemä kohhut mõistma ellawide nink koolnuide päle.

Mes se om?

Minna ussu, et Jesus Kristus, tõisine Summal, Gõsast iggawest sündinu, nink ka tõisine innemine, neitsist Mariast sündinu, om minno Issand, kes minno ärrakadonut nink ärrasunnitut innemist om lunnastanu, ärrastnu nink ärrapästnu, kõigest pattust, surmast nink kurradi wäest, ei mitte kulla ei ka hõppega, enge omma pühha kalli werrega, nink omma süüta kannatamise nink surmaga, et minna Temma omma olles, nink Temma rigin Temma al ellas nink Tedda orjas iggawetsen digusen, waggause nink õnsusen, õtse nida, kui Temma om üllestõsnu surmast, ellap nink wallitsep iggawes. Se om tõttelikult tõisi.

Kolmas tük. Fühhendamisest.

Minna ussu Pühha Waimo sisse, ütte pühha kristlikko kirrikut, pühhide foggodust, pattuandisandmist, lihha üllestõffemist nink iggawest ello. Amen.

Mes se om?

Minna ussu, et minna ei wõi mitte ommast melest ei ka wäest Jesuse Kristuse omma Issanda sisse usku, ehk

Temma mannu sada; enge Pühha Waim om minno armop-
oppuse läbbi kutsnu, omme andidega walgustanu, ðigen
ussun pühhendanu nink üllespidanu; ðtse nida kui Tem-
ma koggona kristlikko koggodust ma pääl kutsup, koggup,
walgustap, pühhendap nink Jesuse Kristuse man peap
ðigen, ainun ussun; sen kristlikun koggodusen annap Tem-
ma mulle nink kõigile ussjile eggapäiw kõik pattu rikka-
likult andis nink saap wiimsel päiwal minno nink kõik
kõolnuid üllesärratama nink mulle kõiki ussjidega Kris-
tusen iggawest ello andma. Se om tõttelikult tõsi.

Kolmas pätiik.

Pühha Eessa-meie palwus.

Meie Eessa, kes Sinna ollet taiwan. Pühhen-
dedus sago Sinno nimmi. Sinno riik tulgo. Sinno
tahtmine sündko, kui taiwan, nida ka ma pääl.
Meie päiwalikko leiba anna meile täamba. Nink
anna meile andis meie süda, nida kui meie andis
anname ommile süüdläisile. Nink ärra sada meid
mitte kiusatuse sisse; enge pästa meid ärra kurjast.
Sest Sinno perralt om riik nink wäggi nink aw-
wustus iggawetses ajas. Amen.

Allustuse sõnna.

Meie Eessa, kes Sinna ollet taiwan.

Mees se om?

Summal tahhap meid sega hälitseada, et meie wõt-
tasse usku, Tedda meie ðige Eessa ollewat nink meid Tem-
ma ðige latse, et meie julgede nink kõige lotusega Tedda pal-
lesse, ni kui armsa latse omma armsat eessa pallewa.

Eddimäne palwe.

Pühhendedus sago Sinno nimmi.

Mees se om?

Summala nimmi om kül essi hendast pühha; ent meie

palleme sensinnatsen palwen, et temma ka meie man pühhas saas.

Kuis se sünnip?

Kui Jummal sönna selgede nink puhtaste oppetedas nink meie ka pühhalikult kui Jummal latse se perra ellame. Sedda arwita meil, armas Etsa taiwan! Ent kes töiste oppetap nink ellap, kui Jummal sönna oppetap, se ei pühhenda mitte meie sean Jummal nimme. Se eest hoia meid, armas taiwane Etsa!

Tõine palwe.

Sinno riik tulgo.

Mes se om?

Jummal riik tullep kül ilma meie palweta essit hendast; ent meie palleme sensinnatsen palwen, et ta ka meie mannu tulles.

Kuis se sünnip?

Kui taiwane Etsa meile omma Pühha Waimo annap, et meie Temma pühha sönna Temma armo läbbi ussume nink jummalikult ellame, siin ajalikult nink sääl iggawes.

Kolmas palwe.

Sinno tahtmine sündko, kui taiwan, nida ka ma pääl.

Mes se om?

Jummal hä, armoline tahtmine sünnip kül ilma meie palweta; ent meie palleme sensinnatsen palwen, et temma ka meie man sünnis.

Kuis se sünnip?

Kui Jummal kõik kurja nõwwo nink tahtmist häetap nink sedda kelap, mes meil ei tahha laske Jummal nimme pühhendada, et ka Temma rigil tulla: ni kui om kurradi, se ilma nink meie lihha tahtmine; enge kinnitap nink peap meid kangede omman sönnan nink ussun meie otsani. Se om Temma armoline nink hä tahtmine.

Meijas palwe.

Meie päivalikko leiba anna meile täämba.

Mes se om?

Summal annap päivalikko leiba ka kül ilma meie palweta kõigile kurje innemisile; ent meie palleme sensinnatsen palwen, et temma meil sedda lasses tunda, nink tennoga meie päivalikko leiba wastawõtta.

Mes om päivalik leib?

Kõik, mes ihho toiduses nink üllespiddamises tarwis om, ni kui om: söök, jook, rõiwa, kängitse, hone nink maja, põld, tõpra, rahha, hä, wagga abbikaas, waa latse, wagga perre, waa nink ussutawa ülsemba, hä wallitsus-hä ilm, rahho, terwus, karristus, au, hä sõbra, ussutawa küllalise, nink muido nisuggust.

Wies palwe.

Nink anna meile andis meie süda, nida kui meie andis anname ommile süüdläisile.

Mes se om?

Meie palleme sensinnatsen palwen, et Etsa taiwan es tahhas mitte meie pattu päle kaeda, ei ka neide perast meie pallemist meile keelda; sest meie ei olle mitte se wäärt, mes meie palleme, ei olle sedda ka mitte ärrateninu; enge Temma tahhas meile kõik selgest armust anda; sest meie teme eggapäiw paljo pattu nink tenime selget nuhtlust. Sis tahhame meie ka kül jälle sõamest andis-anda nink hääl meel hääd tetta neile, kea meie wasta patwa.

Kuwes palwe.

Nink ärra sada meid mitte kiusatuse sisse.

Mes se om?

Summal ei kiusa kül keddagi; ent meie palleme sensinnatsen palwen, et meid Summal tahhas hoita nink üllespitta, et meid kurrat, ilm nink meie lihha ärra ei petta ei ka huffota umbussu, mele heitnise ja mu sure

hää nink pattu sisse; ja kui meid sega peas kiusatama, et meie siski wõisfe ärra wäärda nink wõimust sada.

Säitsmes palwe,

Enge pästa meid ärra furjast.

Mes se om?

Meie palleme sensinnatsen palwen õtse kui ütte puhuga, et meid Eessa taiwan kõigesuggutsest kahjust ihho nink henge, warra nink awwo polest tahhas ärrapästa, ja wimate, kui meie tunnitene tulley, meile õnsat õtja anda nink meid armoga sestinnatsfest hädda orrust henda mannu taiwate wõtta.

Lõppetuse sõnna.

Sest sinno perralt om riik nink wäggi nink awwustus iggawetses ajas. Amen.

Mes om Amen?

Et minna pea kindma ollema, et nisuggutse palwe omma Eesal taiwan wastawõtliko nink kuultu; sest Temma effi om meil kästnu nidade passelda nink towotanu meid kuulda. Amen, Amen se om: Ja, ja, nida peap sündima.

Reljas pätük.

Pühha ristmise sakrament.

Eddimält: Mes om ristmine?

Ristmine ei olle mitte paljas wessi, enge om wessi, Summala kässun säetu nink Summala sõnnaga ühhendedu.

Kuis sis se Summala sõnna käüp?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütley Matteuse ratun wimatsen pätükkin: Minge nink tekke jüngris kõik pagganid neid risten Eessa, Poja nink Pühha Waimo nimmel.

Ediselt: Mes annap eht sadap ristmine?

Temma sadap pattu andisandmist, pästap ärra surmast nink kurradist ja annap iggawest õnsust kõigile, kea jedda uskwa, ni kui Jummal sõnna nink towotus ütlep.

Mes om sesamma Jummal sõnna nink towotus?

Kui meie Issand Jesus Kristus ütlep Markuse ramatun wimatsen pätükkin: Kes ussup nink ristitas se saap õnsas, ent kes ei ussu, se saap ärrafunnitus.

Kolmandalt: Kuis wessi ni suri asju wõip tetta?

Wessi ei te jedda tõttelikult mitte, enge se Jummal sõnna, mes weega nink wee man om, nink usk, mes jedda Jummal sõnna ween ussup. Sest ilma Jummal sõnnata om wessi paljas wessi, nink ei olle mitte ristmine; ent Jummal sõnnaga om temma ristmine, se om, ello-wessi täüs armo nink wastse sündimise mõskmine Pühhan Waimun, nida kui pühha Paulus ütlep Tituse ramatun kolmandan pätükkin:

Jummal Esja teep meid omma hallestuse perra õnsas jälle sündimise mõskmise niuk Pühha Waimo wasttes teggemise läbbi, kedda temma rikkalikult meie päle om wäljakallanu Desuse Kristuse meie õnnisteggija läbbi, et meie, Temma armust õiges tettu, iggawetse ello perrandajis saasse lotuse perra. Se om tõttelik sõnna.

Meljandalt: [Mes sis nisuggune weega ristmine tähhendap?]

Temma tähhendap, et wanna Adam meie sissen eggapäiwatse kahhitsemise nink pattust käändmise

lääbi peap ärraupputetama nink ärrakoolma kõige pattu nink kurja himmoga, nink peap egga päiw jälle ette tulles nink ülles tõusma wastne innemine, kes õigusen nink puhtusen Summala een iggawes ellap.

Kos se kirjotet om?

Pühha Paulus Roma rahwale kuwwendan pätükkin ütlep: Meie olleme Kristusega mahamattetu ristmise lääbi surma sisse, et õtse kui Kristus om üllesärratedu koolnuist Issa awwustuse lääbi, nida peame ka meie wastnen ellun kääma.

Wies pätük.

Pühha altari sakrament.

Mes om altari sakrament?

Se om meie Issanda Jesus Kristuse tõttelik tõisine ihho nink werri, leiwa nink wina al meile ristirahwale süwwa nink juwwa Kristusest essi säetu.

Kos se kirjotet om?

Nida kirjotawa pühha ewangelisti Matteus, Markus, Lukas nink pühha apostel Paulus: Meie Issand Jesus Kristus, sel ööl, kui Temma ärraanti, wõt Temma leiwa, tennas nink murs nink and ommile jüngrile nink üttel: Wõtke, söge, se om Minno ihho, mes teie eest andas. Sedda tekke Minno mälletuses. Selsammal kombel wõt Temma ka karrika perran öddango-söömaiga, tennas, and neile nink üttel: Wõtke nink joge kõit se sisset; sesinnane karrik om wastne lepping Minno werren, mes teie nink paljude eest ärrawalletas pattuandisandmises. Sedda tekke, ni saggede, kui teie sedda jote, Minno mälletuses.

Mes awwitap nisuggune sõmine nink jomine?

Sedda näütwa meile nesinnatse sõnna: „Teie eest ärra antu nink ärra walletu pattuandisandmises;“ se om, et meile sakramentiu pattuandisandmine, ello nink õnsus

neide sõnnu läbbi andas, sest kon pattuandisandmine om, sääl om ka ello nink õnsus.

Kuis wõip ihholit sõmine nink jomine ni suri asju tetta?

Sõmine nink jomine ei te jedda tõttelikult mitte, enge ne sõnna, mes nida läüwa: „Teie eest ärraantu nink ärrawalletu pattuandisandmises.“ Ne sõnna omma se ihholiko sõmise nink jomise man kui päässi pühhan sakramentin, nink kes neidsammu sõnnu ussup, sel om, mes nemma ütleva nink towotawa, se om pattuandisandmine.

Kes sis pühha altari sakramenti tullulikult wastawõttap?

Paastma nink ihholikult henda walmistama om kül taunis wäljastpidine walmistamine. Ent se om õige ausa nink walmistedu, kes neid sõnnu ussup: „Teie eest ärraantu nink ärrawalletu pattuandisandmises.“ Ent, kes neid sõnnu ei ussu, ehk neist katsite mõtlep, se om umbuslik nink ei olle mitte õigede walmistedu, sest se sõnna „Teie eest“ püwwap selgid usklikte sõamid.

Jummala rigi wõtme piddamises.

Mes omma Jummala rigi wõtme?

Jummala rigi wõtme omma se wõimus, mes meie Isand Jesus Kristus ma pääl armooppuse kulutamise sisse om säädnu, neile pattatsile, tea pattust läändwa, pattu andisanda, ent neile, tea pattust ei läna, pattu finnitada, nida kui Kristuse sõnna tunnistawa.

Kuis sis Jesus Kristus ütlep?

Nida ütlep Lemma Jani ramatun 20 pätkkin: Ötse kui Eesa Minno om lähätanu, nida lähäta Minna teid ka. Wõtke Pühha Waimo. Kellele teie pattu andisannate, neile omma nemma andisantu, nink kellele teie pattu finnitae, neile omma nemma finnitedu.

Meš tullu saatwa nesinnatse wõtme?

Sedda näütwa meile ne sõnna: „Kellele teie pattu andisannate, neile omma nemma andisantu.“ Se om: et uskijale Kristuse nimmel pattuandisandmine, meš Temma omma werre nink surma läbbi neile om saatnu, kulutedas nink finnitedas, et neide usk kindmambas lääs, neide sõame teedmine saas finnitedus nink waigistedus. Sest ussuga tullep rahho sõame sisse, kui pat andis om antu.

Kuis innemine wõip pattu andisanda?

Innemine ei te sedda tõttelikult mitte kui innemine effi hendast, enge ammeti wõimusest Issanda Kristuse kässu päle, nida kui ne sõnna tunnistawa: „Kellele teie pattu andisannate, neile omma nemma andisantu; wõtke Pühha Waimo.“ Sest õtse kui Innemise Pojal ma pääl wõimus om, pattu andisanda, nida om Temma seddasamma wõimust juttuse ammeti sisse säädnu, kui Temma ütley: „Õtse kui Issa Minno om lähhätanu, nida lähhätä Minna teid ka. Jan. 20, 21; nink Luk. 10, 16: Kes teid tulep, se tulep Minno.“

Kellele peap sis pattu andisantama?

Neile, kea tõisitsen kahhitsemisen omma pattu üles-tunnistawa nink allandliko uskliko sõamega armo nink rõmustamist Jesuse Kristuse perrast pallewa. Nida kui Issand Kristus luwallutsele ütley Matt. 9, 2: Olla rõõmsa, poig, sinno pattu omma sulle andisantu; nink pattukahhitseja naisele Luk. 7, 48, 50: Sinno pattu omma sulle andisantu; sinno usk om sinno arowitanu; minne rahhoga.“

Kellele peap sis pattu finnitetama?

Kõigile umbuskijale nink neile, kea pattust ei läna, kea wallatul lombel pattu sisse jäwa ellama, nink wõt kristlikko manniust ärrapõlgwa. Nida kui meie Issand Jesus Kristus oppetap Matt. 18, 15: Kui sinno wessi sinno wasta pattu teep, sis minne nink nomi tedda henda nink temma waihel ütfinda. Kui temma sinno tulep, sis

ollet finna welle wõitnu. Ent kui temma ei tule, sis wõtta weel ütte ehl kätte hendaga, et tõit assi saias kätte ehl kolme tunnistaja suun. Ent kui temma neid ei tule, sis üttele sedda koggodusele. Ent kui temma ka koggodust ei tule, sis pea tedda kui pagganat ninf müütnikko.

Pattal käämifest.

Mes om: Pattal kääma?

Omna pattu Summalale ninf temma affemel kirriko=oppetajale üllestunnistama.

Mitto tükki sis pattal käämise man peap ollema?

Kats tükki: 1) Et innemine omna pattu üllestunnistap. 2) Et temma sedda pattuandisandmist kirriko=oppetaja käest nida wastawõttap ninf ussup, õtse kui olles temma sedda Summala käest kuulnu ninf sanu, ja mitte sest katsite ei mõtle, enge kindmaste ussup, et pattu se läbbi omna andisantu taiwan Summala een.

Märatsid patta sis peap üllestunnistetama?

Summala een peap innemine henda kõigist pattast süüdlases tunnistama, ka neist, mes meie ei tunne, nida kui meie Essa=meie palwusen teme. Ent kirriko=oppetaja een peame ennegi neid patta üllestunnistama, mes meie tiame ninf omman söamen tunneme.

Mes suggutse pattu ne omma?

Siin peat finna omna ellosaisuse päle kaema Summala kümne kässu perra, kas sa ollet essa, emma, poig, tüttar, essand, emmand, sullane, näütfit: kas sa ollet olnu sõnnawõtklit, ussutaw ja ussin; kas sa kellelegi ollet kurja tennu sõnna ehl tõga; kas sa ollet warrastanu, holeto olnu, middagi hukka saatnu, kahjo tennu.

Üttele mulle lühhidält, kuis minna pattal=käämifel omna pattu pea üllestunnistama?

Nida wõit finna kirriko=oppetaja wasta üttele: Awwo=

Ist kiriko-oppetaja, minna palle teid, wõtke minno pattu-
tunnistust kuulda nint mulle Jummalale perrast andis-
andmist kulutada.

Minna waine pattane tunnista üles Jummalale nint
teile, et minna olle rassedaste mötte, sõnna nint töga
pattu tennu, ja sega Jummalale wiha nint nuhtlust
ärrateninu. Ent minna lahhitse omma pattu kõigest
sõamest nint palle neid andis Kristuse perrast, kes minno
pattu eest omi ärrakoolnu. Minna tahha eddespäidi henda
parrandada. Armas Jummal, anna mulle se tarwis
omma Pühha Waimo!

Se päle üttelego kiriko-oppetaja: Jummal olgo sulle
armolit nint kinnitago sinno usku! Amen.

Nint weel:

Kas sinna ka ussut, et minno andisandmine ka Jum-
mala andisandmine om?

Ja, minna ussu.

Sis üttelego temma:

Mi kui sinna ussut, nida sündko sulle. Nint minna,
meie Issanda Jesuse Kristuse kässu päle, anna sulle
andis sinno pattu Eessa nint Poja nint Pühha Waimo
nimmel. Amen. Minne rahhoga. Amen!

Kirjotuse wäikesse tähhe.

a b d d e g h i j k l m n o p r s f t u w z = "ä" "ö" "ü"

Kirjotuse sure tähhe.

A. B. D. E. G. H. I. J. K. L. M. N. O.
P. R. S. T. U. W. Z. — A. Ö. Ü.

Kaege, et teie üttegi neist sinnaist wäike-
sist ärra ei põlle. Teft Minna ütte teile, et
neide engli tainran näggenra ikkes. Minno

